

B. Bellotto, Widok Warszawy z tarasu Zamku Królewskiego, MNW

WARSZAWA I JEJ MIESZKAŃCY

w czasie Sejmu Wielkiego

Podczas burzliwych wydarzeń związanych z obradami Sejmu Wielkiego i uchwaleniem Konstytucji 3 maja obok toczyło się zwykłe życie warszawskiej ulicy. Przyjrzyjmy się bliżej Warszawie i jej mieszkańcom pod koniec XVIII wieku.

ROGATKI

Dostać się do samego miasta nie było łatwo, bo Warszawa w drugiej połowie XVIII wieku otoczona była wałem ziemnym, który wzniesiono z rozkazu marszałka Stanisława Lubomirskiego, aby chronić miasto przed zarazą dżumy, która szalała w Europie. Przedostać się do miasta można było przez dziesięć „bram” zwanych rogatkami, na których pobierano opłaty za wjazd. W 1777 roku nakaz królewski mówił: „aby każdy z podwodą przyjeżdżający jeden kamień u wjazdu przy okopach zostawił”. Jeśli ktoś nie spełnił tego warunku musiał w zamian zapłacić sześć groszy. Zbierane przy rogatkach kamienie spełniały ważną rolę, bo służyły do brukowania ulic.

Zadanie

Spróbujcie dokończyć rysunek, który przedstawia dyliżans.

ULICE

Brukowaniem ulic Warszawy zajmowała się specjalnie powołana do tego celu komisja. Było to ważne przedsięwzięcie, bo powszechnie uskarżano się na błoto, które utrudniało życie przechodniom. Działo się tak nawet na najmodniejszej warszawskiej ulicy tamtych czasów czyli na Krakowskim Przedmieściu, gdzie eleganckie pałace i kościoły nadal sąsiadowały z drewnianymi domostwami, stajniami czy komórkami. Fakt ten nie odstraszał bogatych mieszczan, którzy przenieśli się ze Starego Miasta, aby na Krakowskim Przedmieściu otworzyć swoje sklepy i magazyny.

Zadanie

Przyjrzyjcie się uważnie obrazowi Canaletta. Przedstawia on Krakowskie Przedmieście w pobliżu kościoła Wizytek. Jakie wrażenie sprawia ulica? Jakie widać na niej pojazdy?

B. Bellotto, *Kościół Wizytek*, domena publiczna

ZAPACHY

Nie da się ukryć, że Warszawa była miastem brudnym, a jej mieszkańcy nie myli się za często. Bogatsi brzydkie zapachy likwidowali za pomocą mocnych perfum...

Domowe nieczystości były wylewane wprost na ulice, gdzie zalegały w rynsztokach, czyli w rowach wzdłuż ulic. Część z tych ścieków wpadała do Wisły, z której czerpano wodę do picia. Niestety ta sytuacja sprzyjała rozwojowi wielu chorób. Śmieci często leżały wprost na ulicach, sprzątano je dwa razy do roku – wiosną na Wielkanoc oraz pod koniec września na świętego Michała.

Marszałek Franciszek Bieliński usiłował poprawić warunki higieniczne Warszawy. Z jego inicjatywy na wozach zwanych „karami” sprzątano śmieci z miasta i zwożono je na ulicę w pobliżu kościoła sióstr Wizytek. W 1770 roku ulicę tę oficjalnie nazwano Karową.

Zadanie

Jeżeli chcesz się dowiedzieć jakich przedmiotów używano do dbania o higienę, rozwiąż krzyżówkę obrazkową.

5 4 2 1

2 3

3 4

6

7

HASŁO:

Zdjęcia eksponatów ze zbiorów MHP.

STOŁY

Na ulicach Warszawy można było spotkać przekupki, które sprzedawały żur czy flaki, które jedzono na świeżym powietrzu.

To, co znalazło się na stole podczas posiłków zależało od zamożności rodziny. W biedniejszych rodzinach rzadko jedzono mięso, dominował chleb, kasza, groch i kapusta. Szlachta spożywała mięso wołowe, drób, dziczyznę oraz ryby. Potrawy były tłuste i mocno przyprawione, a w smaku bardzo kwaśne lub bardzo ostre.

Nieco inaczej odżywiał się Stanisław August Poniatowski. Ulubioną potrawą króla był barani udziec, który często podawano podczas słynnych obiadów czwartkowych. Wiemy też, że władca praktycznie nie pił alkoholu i przepadał za śliwkami.

W XVIII wieku na stołach bogatych mieszczan czy szlachty pojawiły się naczynia szklane czy fajansowe zamiast metalowych, powszechnie zaczęto używać także widelca. W tamtym czasie warszawskie salony podbił nowy aromatyczny napój – kawa.

Zadanie

Przeczytaj przepis na polewkę migdałową, pochodzący z książki kucharskiej z XVIII wieku, a następnie znajdź składniki potrzebne do jej przygotowania w wykreślance.

„Oparzone Migdały pokrayay i uwierć w Donicy, rozpuść wodą włoż Cukru, Rożenków drobnych, przywarz. Miei Ryż osobno warzony ładź na półmiski a zaleway polewką.”

Stanisław Czerniecki, *Compendium ferculorum albo zebranie potraw*, rozdział III, str. 72

A	V	M	I	G	D	A	Ł	Y	K
R	O	D	Z	Y	N	K	I	A	R
R	U	W	O	D	A	G	K	A	Y
O	K	O	L	I	M	Y	R	K	Ż
C	U	K	I	E	R	M	A	M	U

SZAFY

W XVIII wieku większość warszawiaków trzymała odzież w skrzyniach, tylko zaможniejsi z nich przechowywali ubrania w szafach. W tamtym czasie noszony strój świadczył nie tylko o statusie społecznym, ale czasem także o przekonaniach politycznych. Ci mężczyźni, którzy wzorowali się na modzie zagranicznej nosili spodnie do kolan, ozdobną koszulę, kamizelkę i frak, a na głowie peruki. Zapatrzone w modę francuską eleganckie damy zakładały suknie z trenami i wysokie, bogato zdobione czepki.

W czasie obrad Sejmu Wielkiego zwolennicy stronnictwa patriotycznego strojem podkreślali swoje przekonania. Na tradycyjny męski strój polski składał się kontusz, czyli wierzchnia szata zakładana na żupan. Do tego noszono szeroki pas, portki, skórzane buty z cholewami i czapkę zwana kołpakiem.

Podczas obchodów pierwszej rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 maja niektóre polskie damy kierując się patriotycznymi pobudkami wystąpiły w białych sukniach z amarantowymi wstęgami. To wydarzenie wiąże się z początkami dziejów polskich barw narodowych.

Zadanie

Dopasuj elementy męskiego stroju francuskiego i tradycyjnego stroju polskiego.

Warszawa w drugiej połowie XVIII wieku rozwijała się dynamicznie. Liczba jej mieszkańców wzrosła ponad trzykrotnie, osiągając sto tysięcy mieszkańców w 1792 roku. Co prawda nie posiadała tradycji i znaczenia Krakowa, ale była miastem rezydencjonalnym króla. Na potrzeby jego dworu miejscowe manufaktury wytwarzały luksusowe towary, więc nic dziwnego, że miasto stało się największym ośrodkiem rzemieślniczym w Rzeczypospolitej. W warszawskich sklepach kupowano najmodniejsze towary sprowadzone z zagranicy. Tutaj można było najszybciej zdobyć, a także stracić fortunę, więc stanisławowska Warszawa często była świadkiem błyskawicznych karier i spektakularnych bankructw.